

ABSZTRAKTOK

**1956 és a szocializmus: válság és újragondolás konferencia, Eger
2016. szeptember 8–10.**

Konok Péter
konokp@gmail.com

A „szocialista hazafiság” mint az internacionalizmus dekonstrukciója

Az előadás szerint az internacionalizmus, a marxi „a proletároknak nincs hazája” tételből kiinduló globális osztályszolidaritás sokáig, de legalább 1918-ig, a lenini forradalmi defetizmus inverzzé fordításáig a radikális munkásmozgalom afféle elvi sine qua non-jának számított. Bár kétségtelen, hogy maguk a mozgalmak sosem voltak képesek levetkőzni nacionalizmusokat, és a szociáldemokrata pártok valójában nem „árultak el” semmit 1914 előestéjén, de az internacionalizmus olyan hagyomány maradt a posztleninista (neosztálinista) mozgalmakban és (állam)pártokban, amit csak a teljes dekonstrukció eszközeivel lehetett „szocialista hazafisággá”, e sajátos paradoxonná konvertálni. Az előadás ennek az eljárásnak ideológia- és mozgalomtörténeti előzményeivel, illetve folyamatával foglalkozik.

Tóth Csaba
Bristol
csabatibor@gmail.com

Fasiszta nép, demokratikus nemzet? – az oktatás nacionalizálása majd államosítása 1945 után

Az előadás szerint az 1945-ös magyarországi szovjet bevonulás után és közben szinte azonnal elkezdődött az állam újjászervezése. A folyamatnak elsőre talán meglepő módon az egyik legfontosabb része volt az oktatás szimbolikus terének bevétele, amelyre már 45 nyarától jelentős energiákat fordítottak. A koalíciós pártok egytől egyig kivették a részüket a tanári kar jórészt szimbolikus „nácitlanításából”, az állami tankönyvekben megjelent a zsidóüldözés és a fasizmus és a „nemzeti érzés” páros szembeállítása. A kialakuló, szinte minden elemében baloldali, kései függetlenségi, egalitárius és mégis etnicizáló nemzeteszme csupán csak pár évig élt. Kérdés, hogy a későbbi pártállam egyik alapeleméről, vagy csupán átmeneti, kultúrharcos fegyverről van-e itt szó.

Kende Tamás
kendester@gmail.com

„Kozmopoliták és patrióták” – A sztálini antiszemitizmus emlékezete

A bolsevizmusról szólva a hidegháborúig gyakran nyúltak vissza a Cion bölcseihez, és a hasonló, a judeobolsevizmusról szóló toposzokhoz. Hannah Arendtet követően az antiszemita kommunizmus toposza vált (és maradt mind a mai napig) az egyik meghatározóvá. Nem véletlen, hogy Timothy Snyder legnagyobb hatású művének, a kelet-európai népirtásokról szóló Bloodlands-nek az utolsó fejezete épp a sztálini antiszemitizmusról szól. Ez utóbbi toposz eszme- és politikátörténeti eredetéről, és a „sztálini antiszemitizmusra” vonatkozó kollektív emlékezet (izraeli, amerikai, disszidens szovjet, majd poszt-szovjet) konstrukciójáról szól az előadás első része. A második rész az 1948 utáni szovjet zsidóellenes politikát helyezi el a szovjet nemzetiségi politika 1920–1950-es éveinek kontextusába. Ennek során az Orosz Föderáció Állami Levéltárában, és az egykori szovjet pártlevéltárban fellelt, eddig nemhogy nem publikált, de nem is hivatkozott források alapján igyekszem bemutatni az antiszemita jelző használatának meglehetősen szűk korlátait az antikozmopolita kampány kapcsán.

ABSZTRAKTOK

**1956 és a szocializmus: válság és újragondolás konferencia, Eger
2016. szeptember 8–10.**

Dobrovits Mihály

Biztonságpolitikai és Honvédelmi Kutatások Alapítvány

dobrovits@gmail.com

Nemzetépítés és hatalmi technikák a szovjet Közép-Ázsiában

Előadásunk fő tézise, hogy a szovjet hatalom kiépítése létrehozta Közép-Ázsiában azokat a kereteket, amelyek lehetővé tették (volna) az egyes, újonnan létrehozott köztársaságok számára a kelet-közép-európai (versailles-i mintájú) kismemzette válás és nemzeti fejlődés kereteit. Ennek alapja a „polgári memzette fejlődés elősegítése” volt. Ezzel párhuzamosan, a harmincas évek erőszakos „szovjetizálás” okán a szovjet hatalom nem csak a vele korábban szövetségre lépő nemzeti értelmiséggel számolt le, de tudatosan (bár gyakran sikertelenül) verte szét azokat a gazdasági kereteket, amelyek e cél, a kismemzeti konszolidáció gazdasági alapját jelenthették volna.

Az eredmény egy sajátos hibrid struktúra lett, amely kifelé igyekezett a szovjet hatalom elvárásaihoz alkalmazkodni, belülről viszont, főképp a rurális környezetben, szinte konzerválta a forradalom előtti viszonyokat. Ezzel párhuzamosan, a folyamatos szovjet ipari kolonizáció új, háttér nélküli központokat hozott létre.